

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Статтю присвячено питанню удосконалення зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах України. Запропоновано деякі підходи та методи адаптації вітчизняних підприємств до світової економіки.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, світова інтеграція, оптимізація імпорту, експортно-імпортні операції.

Статья посвящена вопросу усовершенствования внешнеэкономической деятельности на предприятиях Украины. Предложены некоторые подходы и методы адаптации отечественных предприятий к мировой экономике.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, мировая интеграция, оптимизация импорта, экспортно-импортные операции.

The article is devoted to the question of improvement of foreign trade activities in the enterprises of Ukraine. Some approaches and methods of adaptation of domestic enterprises to the global economy have been proposed.

Keywords: Foreign economic activity, global integration, optimization of the import, export and import operations.

Постановка проблеми. У вік глобалізації та швидких темпів розвитку окремих країн і регіонів з різними рівнями соціально-економічного, політичного та культурного середовища стає дедалі важливішим віднайти та застосувати найбільш універсальні, ефективні способи інтеграції з метою побудови нового суспільства, зорієнтованого на сталій збалансований розвиток і виживання. Україна разом з іншими країнами рухається від закритого індустріального до інформаційного суспільства, відкрита до європейської та світової інтеграції. Досягнення економічного та соціального відродження України значною мірою пов'язане з інтеграцією її в міжнародну економічну систему, вступу до Світової організації торгівлі, активною і зростаючою участю не лише в регіональному, а й міжнародному поділі праці, ефективному використанні його переваг і вигод [13]. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності базується на історичному досвіді певних державних інститутів, які безпосередньо беруть участь у її здійсненні. Це дозволяє Україні бути вагомим учасником європейського і світового співтовариства, що потребує подальшого творчого розвитку нормативно-правової бази з регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Запорукою цьому мають стати збалансована система державного регулювання, оптимізація організаційно-правового супроводу тощо.

Процес входження України в систему світових господарських зв'язків багато в чому залежить від якості прийняття управлінських рішень у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Міжнародні ділові операції, як і внутрішні, є результатом визначених управлінських дій: прогнозування і планування, організації, мотивації, керівництва, контролю тощо.

Але вказані проблеми науковці розглядають здебільшого на рівні держави в цілому і не враховують специфіки окремих галузей. Їх усунення можливе на підставі проведення наукових досліджень з урахуванням досвіду інших країн світу, що є актуальним для вітчизняної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями інтеграції України в Європейський союз займається багато сучасних вчених: Новицький В., Бурковський І., Пахомов Ю., Румянцев Л. Розв'язання цих та інших складних завдань пов'язане з перебудовою виробничої діяльності, виробництвом товару, що матиме успіх на внутрішньому і зовнішньому ринках[9]. Зовнішньоекономічну діяльність та способи її оптимізації в своїх роботах детально розглядають Козик В.В., Карп'як Я.С., Босак А.О. [6].

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Розвивається економіка, а разом з нею і комерційна діяльність окремих підприємств. Деякі з них розвивають внутрішні ресурси виробництва, а інші залучають іноземний капітал. Підприємства різної форми власності займаються імпортною діяльністю. Тому проблема, що потребує своєчасного вирішення, — це створення сучасних підходів та побудова схем імпортною діяльності з урахуванням світових тенденцій розвитку економіки.

Мета статті. Метою статті є дослідження зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах, удосконалення заходів по застосуванню нових підходів в розширенні зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Визначення сутності управління експортно-імпортними операціями на підприємствах та оцінка сучасних методів здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Становлення ринкових відносин, перетворення, що відбуваються в економіці країни, потребують вирішення важливих питань у сфері управління діяльністю підприємства. Це, насамперед, означає посилення ролі економічних методів господарського управління, застосування нових методичних підходів у аналізі, плануванні та управлінні виробництвом, збутом продукції, наданні послуг.

Прогнозування будь-якої країни неможливе без її активної участі у міжнародній співпраці. Самостійність національної економіки зовсім не означає її ізоляцію. Навпаки її подальший розвиток значною мірою залежить від завоювання вітчизняними підприємствами конкурентних переваг, в тому числі і на світових ринках.

Закони зростання потреб, поділу праці, економії робочого часу, товарного виробництва та обміну є об'єктивними економічними законами розвитку світової цивілізації, що обумовлюють посилення її цілісності, становлення та зміцнення єдиного світового господарства. Це знаходить своє відображення у розширенні мережі великомасштабних транснаціональних господарських комплексів, єдиних ринків товарів та послуг, капіталів та робочої сили. У зв'язку з цим, в останні роки все більше значення отримує орієнтація вітчизняних підприємств на зарубіжні ринки з метою стабілізації свого економічного становища.

В цих умовах на підприємствах необхідно проводити роботу з дослідження ринку, прогнозування розвитку подій у зовнішньому середовищі, глибоко аналізувати стан та імпорту діяльність підприємства і на цій основі приймати обґрунтовані стратегічні рішення, спрямовані на забезпечення міцних позицій на ринку[6].

Необхідність адаптації підприємства до зовнішніх умов, посилення конкурентної боротьби, з одного боку, висока швидкість старіння ринкової інформації, з другого, визначають необхідність формування нових наукових підходів до виміру та оцінки діяльності підприємства, до повного використання потенціалів підприємств, зокрема конкурентного. Імпортна політика підприємств спрямована на підвищення ефективності фірми, тому що в сфері надання послуг остаточно виявляються всі зусилля маркетингу з підвищення прибутковості. Пристосовуючи мережу під споживача, підприємство має більше шансів вистояти в конкурентній боротьбі. Саме в даній сфері підприємець знаходиться ближче до покупця.

Для ефективної дії на споживача потрібне вживання особливих методів. Звичайно саме на стимулювання покладається задача пошуку прийомів, відповідних кожній стадії в процесі збуту.

Оскільки, головною метою будь-якого підприємства є отримання максимального прибутку, то імпорту діяльності повинно надаватися якомога більше уваги. На кожному виробничому підприємстві повинна бути добре організована служба маркетингу, що займається шляхами просування своєї продукції на ринку вільної конкуренції.

Специфіка сучасного бізнес-середовища проявляється в тому, що підприємствам доводиться конкурувати з національними та іноземними виробниками не лише на зовнішніх, а й на внутрішніх ринках.

Тісний взаємозв'язок конкурентоспроможності різних суб'єктів обумовлює значну залежність конкурентоспроможності підприємства від конкурентоспроможності галузі та країни базування. Дослідження цього дозволило визначити та систематизувати сили, що впливають на формування конкурентоспроможності кожного з зазначених об'єктів[1, 2, 4].

Управління імпортною політикою підприємства необхідно здійснювати на засадах застосування поетапної процедури оцінки та аналізу рівня конкурентоспроможності підприємства, його потенціалу та ринкових бар'єрів, які дозволяють визначити: поточний рівень його міжнародної конкурентоспроможності, його поточні та стійкі конкурентні переваги, його поточні конкурентні недоліки та запропонувати ефективний шлях формування майбутньої стійкої конкурентної позиції для забезпечення зростання галузі в міжнародному бізнес-середовищі.

Для створення стійкої конкурентної переваги ресурси підприємства мають відповідати певним вимогам, а саме: якості, під якою розуміється здатність окремого ресурсу підприємства або їх сукупності відповідати умовам внутрішнього середовища підприємства з метою найбільш ефективного його використання; стійкості до зовнішніх загроз, яка

розглядається як здатність окремого ресурсу підприємства або їх сукупності запобігати загрозам, які виникають у зовнішньому середовищі.

На сьогодні далеко не всі вітчизняні підприємства готові до ведення конкурентної боротьби. Навіть маючи конкурентоспроможну продукцію, деякі підприємства не можуть реалізувати цю перевагу через відсутність практики використання всього комплексу засобів конкурентної боротьби: цінової політики, ефективних методів стимулювання, створення позитивного іміджу тощо. За таких умов підприємствам необхідно правильно оцінити ринкове середовище та власні можливості щодо забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності [11].

Основою ефективної діяльності підприємства в умовах ринкових відносин є розробка економічної стратегії його розвитку. Конкурентна стратегія як важлива складова загальноекономічної стратегії підприємства покликана визначити головні аспекти управління конкурентоспроможністю продукції з урахуванням якомога більшої кількості чинників, що впливають з характеру діяльності підприємства[12].

Сучасні напрямки управління імпортною політикою підприємства базуються на управлінні ціною та якістю. Управління ціною продукції здійснюється з огляду на конкретний ринок збуту. Одним з напрямків стимулювання попиту на продукцію та забезпечення підвищення ефективності збуту є збільшення обсягів продажу продукції у кредит та перерозподіл цінового навантаження між окремими видами продукції.

Висновок. Як варіант оптимізації зовнішньоекономічної діяльності, нами запропоновано уніфіковану схему послідовності дій, які необхідні на тому чи іншому етапі її проведення. За структурою схема включає чотири головні етапи, кожний з яких регулює прийняття рішень на конкретних ланцюгах здійснення зовнішньоекономічної діяльності (рис.1.).

Перший етап є підготовчим в межах підприємства і має випереджати надходження товарів на митну територію України.

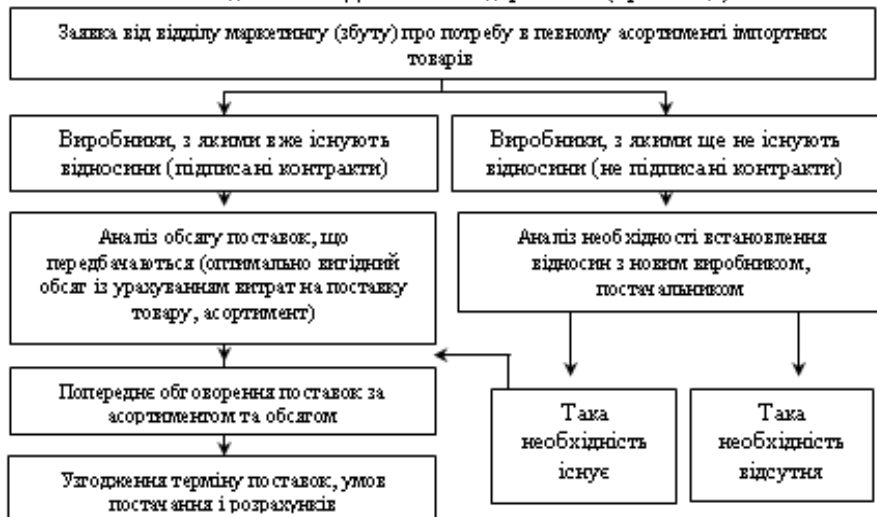
Другий етап є узгоджувальним між підприємством і тими установами, що видають необхідні дозволи згідно з діючим законодавством.

Третій етап є митним і всі дії здійснюються безпосередньо на митниці та пов'язані з митним оформленням товарів.

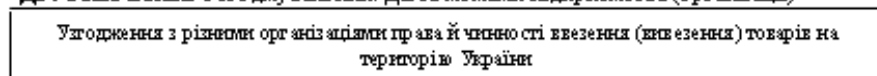
До четвертого етапу віднесені інші дії з оформлення розмитнених імпорتنих товарів на підприємстві з подальшою реалізацією.

Подальшими дослідженнями встановлено, що важливим напрямком удосконалення та підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності на рівні вітчизняних підприємств (організацій) є оптимізація дій в межах узгоджувального етапу.

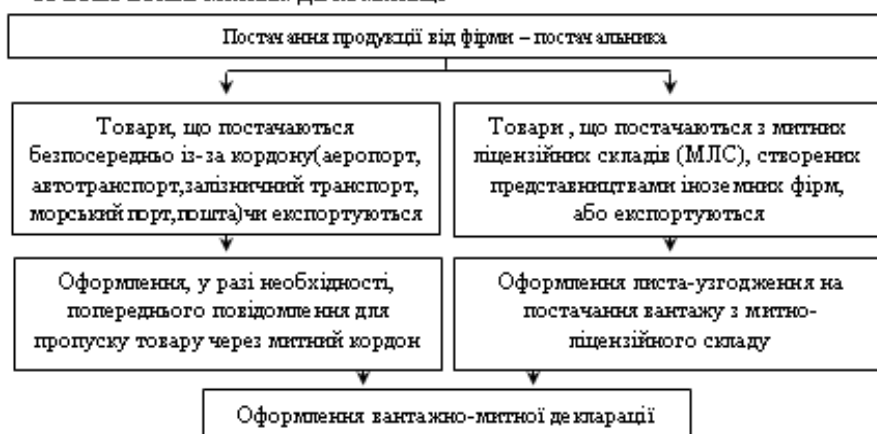
ПЕРШИЙ ЕТАП Підготовчий. Дії в межах підприємства (організації)

ДРУГИЙ ЕТАП Узгоджувальний. Дії за межами підприємства (організації)

ТРЕТІЙ ЕТАП Митний. Дії на митниці

ЧЕТВЕРТИЙ ЕТАП Заключний. Дії за межами підприємства (організації)

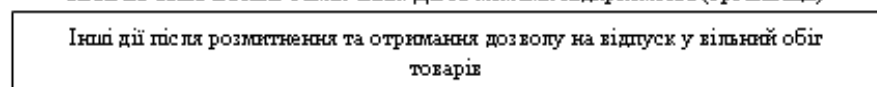

Рис. 1. Алгоритм здійснення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними оптовими та оптово-роздрібними підприємствами ринкових умов

За результатами проведення дослідження було визначено, що для ефективного керування імпортною діяльністю на підприємстві потрібно відповідна умовам його роботи структура управління. Тобто, так як умови роботи на світових ринках дуже швидко змінюються то повинна змінюватися і внутрішня структура управління зовнішньоекономічною діяльністю. Вона має бути еластичною і швидко адаптовуватися до нових правил гри. Україна, як молода незалежна держава, повинна брати приклад з європейських країн з розвинутою зовнішньою економікою і застосовувати їхні вдалі моделі для своєї успішної інтеграції в міжнародні спільноти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багрова І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств. [Текст] / І.В.Багрова. – Д., 2003. – 306 с.
2. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності. [Текст] / О.П.Гребельник, О.О.Романовський. – К.: Деміург, 2003. – 296 с.
3. Дроздова Г.Н. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Текст] / Г.Н.Дроздова. – К.: МАУП, 2002. – 172 с.
4. Захарченко В.И. Менеджмент во внешнеэкономической деятельности, [Текст] / В.И.Захарченко. – К.: МАУП, 2003. – 384 с.
5. Кириченко А.О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності [Текст] / А.О.Кириченко. – К.: КНЕУ, 2002. – 421 с.
6. Козик В.В. Зовнішньоекономічні операції і контракти. [Текст] / В.В.Козик, Л.А.Панкова, Я.С.Карп'як, О.Ю.Григор'єв, А.О.Босак. – 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.
7. Мазаракі А.А. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні, [Текст] / А.А.Мазаракі. – К.: „Знання”, 2003. – 356с.
8. Минин Л. Внешнеэкономическая деятельность предприятия [Текст] / Л.Минин. – К., 2004.— С. 235—236.
9. Опыт стран — членов ВТО по защите национальных интересов на внутреннем и внешнем рынках [Текст] / Мировая экономика и международные отношения 2002. — № 8. — С. 12—21.
10. Панченко Є.Г. Міжнародний менеджмент: Навч. посібник. [Текст] / Є.Г.Панченко. – К.: Август, 2003. — 224 с.
11. Плахута А.А. Управління логістичними процесами на промислових підприємствах [Текст] / А.А.Плахута. – Л., 2003. — 199 с.
12. Поєдинок В.В. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності [Текст] / В.В.Поєдинок. – К.: Юрінком Інтер, 2006. — 288 с.
13. Україна і Світова організація торгівлі: Аналогічна доповідь УЦЕПД [Текст] / Національна безпека і оборона. — 2001. — № 6. — С. 2—47.